

مقایسه پیشرفت تحصیلی پذیرفته شدگان دوره های کارشناسی ارشد فراگیر با پذیرفته شدگان همان مقطع از طریق آزمون سراسری در دانشگاه پیام نور

دکتر مهرا ن فرج النبی
دانشکده علوم انسانی دانشگاه پیام نور
ایرج فیروزفر
کارشناس ارشد برنامه ریزی دانشگاه پیام نور

چکیده

به منظور مقایسه پیشرفت تحصیلی پذیرفته شدگان دوره های کارشناسی ارشد فراگیر با پذیرفته شدگان همان مقطع از طریق آزمون سراسری در دانشگاه پیام نور با توجه به عوامل فردی (سن، جنسیت و وضعیت تأهل)، تحصیلی (رشته تحصیلی) و شغلی (وضعیت اشتغال) با استفاده از روش تحقیق توصیفی از نوع زمینه یابی، پرسشنامه محقق ساخته ای مشتمل بر ۱۵ پرسش تهیه و اطلاعات مورد نیاز بر اساس پرونده تحصیلی دانشجویان جمع آوری شده است. جامعه آماری تحقیق شامل دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه پیام نور مراکز تهران، اصفهان و تبریز به تعداد ۱۱۷۲ نفر برای پذیرفته شدگان آزمون سراسری و ۲۵۳ نفر برای پذیرفته شدگان دوره های فراگیر است و نمونه آماری نیز به شیوه تصادفی منظم به میزان ۲۳۳ نفر برای پذیرفته شدگان آزمون سراسری و ۱۱۵ نفر برای پذیرفته شدگان دوره های فراگیر تعیین و در نهایت، اطلاعات گردآوری شده با استفاده از روشهای آماری توصیفی و استنباطی و با به کارگیری نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل شد. یافته های این پژوهش نشان داده است که پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد فراگیر بیشتر از دانشجویان کارشناسی ارشد آزمون سراسری است و دانشجویان کارشناسی ارشد رشته های علوم انسانی و همچنین، دانشجویان کارشناسی ارشد متأهل و نیز دانشجویان کارشناسی ارشد شاغل پذیرفته شده از طریق دوره های فراگیر نسبت به دانشجویانی که از طریق آزمون سراسری در همین مقطع پذیرفته شده اند، از نظر تحصیلی موفقیت بیشتری داشته اند. علاوه بر این، نتایج تحقیق نشان داده است که بین پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد علوم پایه و نیز دانشجویان کارشناسی ارشد بیکار و خانه دار و همچنین، دانشجویان کارشناسی ارشد مجرد پذیرفته شده از طریق آزمون سراسری و فراگیر تفاوت معنی داری وجود ندارد. همچنین، بین پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد پذیرفته شده از طریق آزمون سراسری و فراگیر با توجه به متغیرهای سن و جنسیت تفاوت معنی داری وجود ندارد.

کلیدواژگان: آزمون سراسری، دوره های فراگیر، پیشرفت تحصیلی، دوره کارشناسی ارشد و دانشگاه پیام نور.

مقدمه

آموزش عالی ایران در طول قرون متمادی فراز و نشیبهای بسیاری داشته است. تاریخ آموزش عالی ایران به سه دوره باستانی، میانی و اخیر یا معاصر تقسیم می‌شود. آموزش عالی در سالهای کوتاه پس از انقلاب اسلامی از نظر توسعه کمی و ارتقای کیفی پیشرفتهای چشمگیری داشته که در تاریخ ایران بی نظیر بوده است (سمنانیان، ۱۳۸۱).

جریانهای فعال در نظام آموزش عالی ایران به دو بخش اصلی دولتی و غیر دولتی تقسیم می‌شوند. در بخش دولتی تأمین نیروی انسانی آموزش دیده و متخصص مورد نیاز کشور بر عهده وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است، ولی در عین حال سایر وزارتخانه‌ها و دستگاههای اجرایی نیز به نحوی در تربیت نیروی انسانی متخصص مشارکت دارند. در بخش غیردولتی نیز دانشگاه آزاد اسلامی و مؤسسات آموزش عالی غیردولتی و غیرانتفاعی به عنوان متولیان ارائه دوره‌های عالی تحصیلی در کشور فعالیت می‌کنند. دوره‌های آموزش عالی در ایران به دو صورت حضوری و نیمه حضوری (آموزش باز و از راه دور) برگزار می‌شود. آموزش حضوری بخش اصلی آموزش عالی در کشور را تشکیل می‌دهد و در قالب دوره‌های روزانه و شبانه اجرا می‌شود (گزارش ملی آموزش عالی ایران، ۱۳۸۱). آموزش نیمه حضوری شکل جدیدی از آموزش عالی در جهان به شمار می‌رود که امروزه، به دلیل ویژگیهای خاص خود در اکثر کشورهای پیشرفته جهان نیز به مرحله اجرا درآمده است و با بهره‌گیری از روشهای جدید آموزشی شعاع خدمت‌رسانی آموزش عالی را از محدوده کلاس و دانشگاه محلی فراتر برده و با استفاده از تکنولوژی پیشرفته مرزهای کشور را درنوردیده و در داخل کشور نیز دورترین نقاط حتی شهرهای کوچک با حداقل نفقات را زیر پوشش قرار داده است (صدیقی و همت، ۱۳۷۱).

در ایران برای اولین بار در سال ۱۳۵۰ آموزش از راه دور به صورت مکاتبه‌ای در دانشگاه ابوریحان بیرونی شکل گرفت و یک سال بعد دانشگاه آزاد ایران با هدف افزایش ظرفیت پذیرش دانشجویان در نظام آموزش عالی به منظور تربیت نیروی انسانی متخصص و کارآمد تأسیس شد که در آن خدمات آموزشی از طریق آموزش از راه دور ارائه می‌شد (ظه‌ور، ۱۳۷۱). در سال ۱۳۶۶، دانشگاه پیام نور با برخورداری از ساختار ویژه و متفاوت با نظام آموزشی

دانشگاههای حضوری، به منظور ارتقای سطح علمی و فرهنگی جامعه و گسترش آموزش عالی در اقصی نقاط کشور، راهیابی تعداد بیشتری از داوطلبان مستعد به آموزش عالی و همگانی کردن این آموزش و فراهم آوردن امکان ادامه تحصیل برای داوطلبان شاغل و خانه‌دار و افراد علاقه‌مند که قادر به ادامه تحصیل در نظام آموزش حضوری نیستند، تأسیس شد و شروع به فعالیت کرد (ظهور، ۱۳۸۱). این دانشگاه تا سه سال از طریق کنکور ویژه دانشجو می‌پذیرفت، ولی از سال ۱۳۷۰ به بعد این امر از طریق کنکور سراسری صورت گرفت (خداداد کاشی و فراهانی، ۱۳۸۰).

گزینش دانشجو برای ورود به دانشگاه در کشورهایی مانند کشور ما که با انفجار جمعیت و تشکیل هرم سنی نامتعادل از یک سو و محدودیت تعداد دانشگاهها و مدارس عالی از سوی دیگر روبه روست، به صورت مشکل اجتماعی بزرگی بروز کرده است (کاردان، ۱۳۸۱). گزینش دانشجو در بخش دولتی نظام آموزش عالی ایران در مقاطع کارشناسی و کارشناسی‌ارشد به صورت متمرکز، در قالب آزمونهای سراسری و توسط سازمان سنجش آموزش کشور صورت می‌پذیرد. این آزمونها هر سال یک بار برگزار می‌شود و طی آن داوطلبان و متقاضیان ورود به دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور با یکدیگر به رقابت می‌پردازند. نگاهی به آمار بسیار بالای داوطلبان ورود به دانشگاهها در کنار ظرفیت محدود پذیرش دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی به خوبی از عمق معضل موجود در امر پذیرش دانشجو در نظام آموزش عالی کشور حکایت می‌کند.

مبانی نظری سنجش و اندازه‌گیری، تجربه سایر کشورها، نظریات متخصصان تعلیم و تربیت کشور و قشرهای گوناگون جامعه دال بر این است که پذیرش دانشجو از طریق کنکور به روش کنونی مناسب نیست و هر سال نه تنها به جوانان زیادی که نتوانسته‌اند به دانشگاه راه یابند لطمه روحی وارد می‌شود، بلکه بسیاری از پذیرفته‌شدگان نیز از رشته و محل تحصیل خود راضی نیستند (حج فروش، ۱۳۸۱).

با توجه به اینکه تربیت نیروی انسانی نوعی سرمایه‌گذاری محسوب می‌شود، کشورها، به‌ویژه کشورهای در حال توسعه، بیش از پیش دریافته‌اند که باید به تکمیل کیفیت سرمایه‌انسانی خود بپردازند. اگر بپذیریم که نیروی انسانی کارآمد و ماهر مهم‌ترین عامل موفقیت در تحقق هدفهای گوناگون یک کشور است، یکی از راههای مطمئن افزایش بهره‌وری

و کارآمدی افراد آموزش مؤثر و سازنده آنهاست. در این خصوص، زمینه‌ساز اصلی برای دستیابی به توسعه پایدار در ابتدا آموزش و پرورش هر کشور و در مرحله بعد آموزش عالی آن کشور است (سرمدی، ۱۳۸۰). عوامل متعددی از جمله محدودیت ظرفیت دانشگاهها و مراکز آموزش عالی، عدم توزیع عادلانه امکانات و رشد جمعیت مانع از آن می‌شود تا امکان ادامه تحصیل در مقاطع عالی تحصیلی در اختیار همگان قرار گیرد (ظهور، ۱۳۸۰).

تقاضای بسیار برای ورود به عرصه تحصیل در مقاطع عالی همواره باعث شده است تا تدوین یک نظام آموزش عالی جدید با ساختاری متفاوت با نظام آموزشی سنتی، همواره ذهن متولیان نظام آموزش عالی کشور را به خود معطوف سازد. شاید همین دلایل باعث شد تا بررسی، تصویب و گسترش نظام آموزش باز و از راه دور^۱ در سراسر کشور در دستور کار متولیان نظام آموزش عالی کشور قرار گیرد و در نهایت، به تأسیس دانشگاه پیام نور بینجامد. اما متأسفانه، توسعه نظام آموزش باز و از راه دور در کشور در قالب دانشگاه پیام نور نیز نتوانست پاسخگوی تقاضای فزاینده مشتاقان تحصیل در دانشگاهها باشد، چرا که باز هم بسیاری از داوطلبان با هوش و مستعد پس از شرکت در آزمونهای سراسری از دور رقابت خارج می‌شدند و امکان ادامه تحصیل در مقاطع عالی تحصیلی را از دست می‌دادند. بنابراین، یکی دیگر از دغدغه‌های متولیان نظام آموزش عالی کشور از دست رفتن استعدادهای نورسته‌ای بود که صاحبان این استعدادها شانس عبور از سد آهنگین کنکور سراسری را پیدا نمی‌کردند و امکان ورود به مقاطع عالی تحصیلی و رشد و شکوفایی آنها میسر نمی‌شد. این معنا به وضوح نشان‌دهنده این مطلب بود که شیوه پذیرش دانشجو در دانشگاههای دولتی کشور نارساییهای زیادی دارد و قطعاً کنکور سراسری روشی ایده‌آل برای پذیرش و جذب داوطلبان مشتاق ادامه تحصیل در دانشگاهها نیست. در این میان، ارائه طرح ابتکاری و بدیع دانشگاه پیام‌نور در خصوص راه‌اندازی دوره‌های فراگیر به‌منظور جذب داوطلبان مستعد ورود به دانشگاهها که به هر دلیل نتوانسته بودند از میدان رقابت آزمونهای سراسری پیروز خارج شوند، روح تازه‌ای در کالبد نظام آموزش عالی کشور دمید.

۱. Open and Distance Learning

به منظور رفع برخی از مشکلات ناشی از عملکرد نظام گزینش دانشجو در ایران، دانشگاه پیام‌نور در این امر پیشنهاد شد و در سال ۱۳۷۲ با ارائه ایده پذیرش دانشجو از طریق دوره‌های فراگیر به وزارت فرهنگ و آموزش عالی وقت بر آن شد تا زمینه تحصیل داوطلبان مستعد علاقه‌مند ورود به دوره‌های آموزش عالی را فراهم کند و به آرزوی دیرین دست اندرکاران آموزش عالی کشور در خصوص همگانی ساختن تحصیلات عالی جامه عمل بپوشاند. در روش پذیرش دانشجو از طریق دوره‌های فراگیر توانایی علمی داوطلبان ملاک است و رقابت در امر پذیرش دانشجو نقشی ایفا نمی‌کند (ظه‌ور، ۱۳۸۱). در این شیوه گزینش دانشجو، داوطلب بر خلاف شیوه معمول در گزینش دانشجو از طریق آزمونهای سراسری، بر اساس علاقه و استعداد خویش رشته تحصیلی و نیز محل تحصیل مورد نظر خود را از پیش انتخاب می‌کند. در این روش داوطلب باید به عنوان اولین نیمسال تحصیلی تعدادی از دروس عمومی و تخصصی را اخذ و در آزمونهای پایان نیمسال آن شرکت کند و در صورت کسب حد نصابهای لازم به عنوان دانشجوی رسمی دانشگاه به تحصیل ادامه دهد (ظه‌ور، ۱۳۸۱).

پذیرش دانشجو به شیوه فراگیر این سؤال را برای محققان مطرح کرد که آیا بین پیشرفت تحصیلی^۲ پذیرفته‌شدگان دوره‌های کارشناسی ارشد^۳ فراگیر و آزمون سراسری^۴ در دانشگاه پیام‌نور تفاوتی وجود دارد؟ بر این اساس، در این پژوهش ضمن مقایسه پیشرفت تحصیلی پذیرفته‌شدگان دوره‌های کارشناسی ارشد فراگیر با پذیرفته‌شدگان همان مقطع از طریق آزمون سراسری با توجه به عوامل فردی (سن^۵، جنسیت^۶ و وضعیت تأهل^۷)، عوامل تحصیلی (رشته تحصیلی^۸) و عوامل شغلی (وضعیت اشتغال^۹)، این مسئله بررسی شده که دوره‌های فراگیر دانشگاه پیام‌نور تا چه حد در پذیرش دانشجویان شایسته موفق بوده است.

-
- ۲ . Academic Achievement
 - ۳ . Post - Graduates
 - ۴ . National Entrance Examination
 - ۵ . Age
 - ۶ . Gender
 - ۷ . Marital Status
 - ۸ . Academic course
 - ۹ . Occupation Marital Staus

روش پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی از نوع زمینه‌یابی و جامعه آماری آن شامل دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه پیام‌نور مراکز تهران، اصفهان و تبریز است. این مراکز هم دارای پذیرفته‌شدگان دوره کارشناسی ارشد از طریق آزمون سراسری و هم دارای پذیرفته‌شدگان همین مقطع تحصیلی از طریق دوره‌های فراگیر هستند. تعداد دانشجویان کارشناسی ارشد پذیرفته شده از طریق آزمون سراسری در این سه مرکز در مجموع ۱۱۷۲ نفر و تعداد دانشجویان کارشناسی ارشد پذیرفته شده از طریق دوره‌های فراگیر در این سه مرکز در مجموع ۲۵۳ نفر بوده است. تعداد نمونه‌ها نیز با استفاده از روش تصادفی منظم و بر اساس فرمول کوکران^۱ به میزان ۲۳۳ نفر برای پذیرفته‌شدگان آزمون سراسری و ۱۱۵ نفر برای پذیرفته‌شدگان دوره‌های فراگیر تعیین شده است. ابزار گردآوری اطلاعات نیز یک پرسشنامه محقق ساخته مشتمل بر ۱۵ پرسش بوده است که اطلاعات گوناگون فردی از جمله سن، جنسیت و وضعیت تأهل، اطلاعات تحصیلی از جمله معدل و رشته تحصیلی و نیز اطلاعات شغلی نمونه‌های مورد نظر با استفاده از این پرسشنامه و بر اساس پرونده تحصیلی دانشجویان جمع‌آوری شده است.

یافته‌ها

اطلاعات گردآوری شده در این پژوهش با استفاده از روشهای آمار توصیفی و استنباطی و با به کارگیری نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

الف. توصیف داده‌ها: توصیف داده‌ها در جدول ۱ ارائه شده است.

داده‌های جدول ۱ نشان می‌دهد که در گروه نمونه پیشرفت تحصیلی اکثر دانشجویان آزمون سراسری و فراگیر بین ۱۶ تا ۱۸ است، بیشتر آنها در رشته‌های علوم انسانی به تحصیل اشتغال دارند، اکثر آنها متأهل و شاغل‌اند و بیشتر دانشجویان آزمون سراسری مرد و اکثر دانشجویان فراگیر زن هستند.

جدول ۱- توصیف گروه نمونه بر حسب متغیر مورد مطالعه به تفکیک نوع پذیرش

جمع		نوع پذیرش				متغیر	
		فراگیر		آزمون سراسری			
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۰/۹	۳	۰	۰	۱/۳	۳	زیر ۱۰	پیشرفت تحصیلی دوره کارشناسی ارشد
۲/۹	۱۰	۰	۰	۴/۳	۱۰	۱۰-۱۲	
۱۰/۱	۳۵	۷	۸	۱۱/۶	۲۷	۱۲-۱۴	
۳۷/۶	۱۳۱	۴۴/۳	۵۱	۳۴/۳	۸۰	۱۴-۱۶	
۴۲/۸	۱۴۹	۴۷/۸	۵۵	۴۰/۳	۹۴	۱۶-۱۸	
۵/۷	۲۰	۰/۹	۱	۸/۲	۱۹	۱۸-۲۰	
۷۹/۳	۲۷۶	۸۰/۹	۹۳	۷۸/۵	۱۸۳	علوم انسانی	رشته تحصیلی دوره کارشناسی ارشد
۲۰/۷	۷۲	۱۹/۱	۲۲	۲۱/۵	۵۰	علوم پایه	
۴۲/۲	۱۴۷	۲۲/۶	۲۶	۵۱/۹	۱۲۱	مرد	جنسیت
۵۷/۸	۲۰۱	۷۷/۴	۸۹	۴۸/۱	۱۱۲	زن	
۵۱/۶	۱۷۷	۱۹/۳	۲۲	۶۷/۷	۱۵۵	۲۱-۳۰	دامنه سنی
۳۶/۴	۱۲۵	۵۳/۵	۶۱	۲۷/۹	۶۴	۳۱-۴۰	
۱۲	۴۱	۲۷/۲	۳۱	۴/۴	۱۰	۴۱-۵۰	
۳۱/۳	۱۰۹	۱۴/۸	۱۷	۳۹/۵	۹۲	مجرد	وضعیت تأهل
۶۸/۷	۲۳۹	۸۵/۲	۹۸	۶۰/۵	۱۴۱	متاهل	
۷۳	۲۵۴	۷۲/۲	۸۳	۷۳/۴	۱۷۱	شاغل	وضعیت اشتغال
۱۴/۴	۵۰	۲۳/۵	۲۷	۹/۹	۲۳	خانه دار	
۱۲/۶	۴۴	۴/۳	۵	۱۶/۷	۳۹	غیر شاغل	

ب. تحلیل داده‌ها : تحلیل داده‌ها در جداول ۲، ۳، ۴ و ۵ ارائه شده است.

جدول ۲- مقایسه پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد به تفکیک نوع پذیرش

P	t	df	s	\bar{X}	N	نوع پذیرش
۰/۰۱۱	-۲/۵۵	۳۴۰	۱/۸۹ ۱/۰۶	۱۵/۶۱ ۱۶/۰۲	۲۳۳ ۱۱۵	آزمون سراسری فراگیر

$P < 0/05$, $N = 348$

جدول ۲ نشان می‌دهد که در گروه نمونه پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد فراگیر بیشتر از دانشجویان آزمون سراسری است.

جدول ۳- مقایسه پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد آزمون سراسری و فراگیر

بر اساس متغیر مورد مطالعه

P	t	df	s	\bar{X}	N	نوع پذیرش	متغیر	
۰/۵۱۲	-۰/۶۵	۱۷۵	۱/۸۶ ۱/۰۹	۱۵/۵۵ ۱۵/۸۲	۱۵۵ ۲۲	آزمون سراسری فراگیر	۲۱-۳۰	دامنه سنی
۰/۲۱۶	-۱/۲۴	۱۰۱	۱/۹۱ ۱/۰۹	۱۵/۷۶ ۱۶/۱۰	۶۴ ۶۱	آزمون سراسری فراگیر	۳۱-۴۰	
۰/۷۱۳	-۰/۳۷	۱۰	۲/۲۷ ۱	۱۵/۷۶ ۱۶/۰۲	۱۰ ۳۱	آزمون سراسری فراگیر	۴۱-۵۰	
۰/۳۸۸	-۰/۸۶	۱۴۵	۱/۸۱ ۱/۲۰	۱۵/۳۱ ۱۵/۶۳	۱۲۱ ۲۶	آزمون سراسری فراگیر	مرد	جنسیت
۰/۳۶۸	-۰/۹۰	۱۷۳	۱/۹۲ ۱	۱۵/۹۴ ۱۶/۱۳	۱۱۲ ۸۹	آزمون سراسری فراگیر	زن	
۰/۵۳۶	۰/۶۲	۱۰۷	۱/۵۰ ۱/۱۰	۱۵/۷۵ ۱۵/۵۱	۹۲ ۱۷	آزمون سراسری فراگیر	مجرد	وضعیت تأهل
۰/۰۰۵*	-۲/۸۱	۲۱۶	۲/۱۰ ۱/۰۳	۱۵/۵۳ ۱۶/۱۱	۱۴۱ ۹۸	آزمون سراسری فراگیر	متأهل	
۰/۰۰۸*	-۲/۶۹	۲۷۱	۱/۸۸ ۱/۰۶	۱۵/۵۲ ۱۶	۱۸۳ ۹۳	آزمون سراسری فراگیر	علوم انسانی	رشته تحصیلی
۰/۶۶۶	-۰/۴۳	۶۴	۱/۸۸ ۱/۰۸	۱۵/۹۶ ۱۶/۱۲	۵۰ ۲۲	آزمون سراسری فراگیر	علوم پایه	
۰/۰۱۰**	-۲/۵۹	۲۴۹	۲/۰۵ ۱/۱۰	۱۵/۴۷ ۱۵/۹۹	۱۷۱ ۸۳	آزمون سراسری فراگیر	شاغل	وضعیت اشتغال
۰/۴۳۸	۰/۷۸	۴۸	۱/۰۱ ۰/۹۸	۱۶/۹۲ ۱۶/۰۶	۲۳ ۲۷	آزمون سراسری فراگیر	خانه دار	
۰/۴۳۹	-۰/۷۸	۴۲	۱/۴۰ ۰/۹۵	۱۵/۸۴ ۱۶/۳۵	۳۹ ۵	آزمون سراسری فراگیر	غیر شاغل	

* P < ۰/۰۱

** P < ۰/۰۰۵

جدول ۳ نشان می‌دهد که در گروه نمونه پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته‌های علوم انسانی و همچنین، دانشجویان کارشناسی ارشد متأهل و نیز دانشجویان کارشناسی ارشد شاغل پذیرفته شده از طریق دوره‌های فراگیر بیشتر از دانشجویانی است که از طریق آزمون سراسری پذیرفته شده‌اند. علاوه بر این، بین پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد علوم پایه و نیز دانشجویان کارشناسی ارشد غیرشاغل و خانه‌دار و همچنین،

دانشجویان کارشناسی ارشد مجرد پذیرفته شده از طریق آزمون سراسری و فراگیر تفاوت معنی داری وجود ندارد. همچنین، بین پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد پذیرفته شده از طریق آزمون سراسری و فراگیر با توجه به متغیرهای سن و جنسیت تفاوت معنی داری وجود ندارد.

جدول ۴- مقایسه میانگین معدل دوره کارشناسی دانشجویان کارشناسی ارشد

به تفکیک نوع پذیرش

نوع پذیرش	N	\bar{X}	s	df	t	P
آزمون سراسری	۲۳۳	۱۵/۶۸	۱/۵۷	۳۰۵	-۵/۲۶	۰/۰۰۰
فراگیر	۱۱۲	۱۶/۴۴	۱/۰۶			

$P < ۰/۰۱$

جدول شماره ۴ نشان می دهد که در گروه نمونه میانگین معدل دوره کارشناسی دانشجویان کارشناسی ارشد فراگیر بیشتر از دانشجویان آزمون سراسری است.

جدول ۵- مقایسه پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد آزمون سراسری و فراگیر

بر حسب معدل ترم اول

نوع پذیرش	N	\bar{X}	s	df	t	P
آزمون سراسری	۲۳۲	۱۵/۶۹	۲/۰۶	۳۳۹	۲/۳۴	۰/۰۱۹
فراگیر	۱۱۳	۱۵/۳۲	۰/۸۹			

$P < ۰/۰۵$

جدول ۵ نشان می دهد که در گروه نمونه پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد ترم اول آزمون سراسری بیشتر از دانشجویان فراگیر است.

بحث و نتیجه گیری

در پاسخ به سؤال اصلی تحقیق نتایج نشان می دهد که بین پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد پذیرفته شده از طریق آزمون سراسری و دوره های فراگیر تفاوت معنی داری

وجود دارد، به نحوی که پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد پذیرفته شده از طریق دوره‌های فراگیر نسبت به دانشجویان کارشناسی ارشد پذیرفته شده از طریق آزمون سراسری بیشتر است. این یافته‌ها با نتایج تحقیقات میرزایی (۱۳۷۸) که در تحقیقی با عنوان «مقایسه پیشرفت تحصیلی دانشجویان دوره‌های فراگیر با دانشجویان رسمی (آزمون سراسری) و معادل دانشگاه پیام‌نور» که بیان می‌کند در ۲۳ مرکز از ۳۱ مرکز انتخاب شده از بین مراکز دانشگاه پیام نور برتری تحصیلی با دانشجویان دوره‌های فراگیر بوده است، مطابقت دارد. همچنین، این نتایج با یافته‌های نعمتی خجسته و یارمطلقو (۱۳۸۳) که در پژوهش دیگری با عنوان «بررسی و مقایسه پیشرفت تحصیلی دانشجویان رسمی (آزمون سراسری) و فراگیر دانشگاه پیام نور مرکز همدان در سال تحصیلی ۸۳-۱۳۸۲» که نتیجه‌گیری می‌کنند عملکرد تحصیلی دانشجویان فراگیر بهتر است و نسبت به دانشجویان رسمی (آزمون سراسری) پیشرفت بیشتری دارند، مطابقت دارد.

در توضیح این یافته پژوهش می‌توان گفت که شاید دانشجویان پذیرفته شده از طریق دوره‌های فراگیر نسبت به دانشجویان پذیرفته شده از طریق آزمون سراسری از سطح انگیزش تحصیلی بالاتری برخوردار باشند، چرا که آنها با اختیار خود رشته تحصیلی خویش را انتخاب و تعیین می‌کنند. البته، این موضوع درخور توجه است و باید از طریق پژوهش مورد کاوش علمی قرار گیرد. همچنین، در پاسخ به سؤالات فرعی تحقیق نتایج زیر حاصل شده است:

در پاسخ به سؤال اول تحقیق نتایج نشان می‌دهد که بین پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد پذیرفته شده از طریق آزمون سراسری و دانشجویان کارشناسی ارشد پذیرفته شده از طریق دوره‌های فراگیر با توجه به جنسیت تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. این یافته با نتایج حاصل از تحقیقات شریفیان (۱۳۸۰) که بیان می‌دارد پیشرفت تحصیلی با متغیر جنسیت رابطه دارد، مطابقت ندارد. همچنین، در پاسخ به سؤال اول تحقیق نتایج نشان می‌دهد که بین پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی ارشد پذیرفته شده از طریق آزمون سراسری و دانشجویان کارشناسی ارشد پذیرفته شده از طریق دوره‌های فراگیر در دامنه‌های سنی ۳۰-۲۱، ۴۰-۳۱ و ۵۰-۴۱ سال تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. این یافته با نتایج حاصل از تحقیقات غروی (۱۳۷۲) که بیان می‌دارد بین سن افراد و پیشرفت تحصیلی آنها رابطه‌ای وجود ندارد، مطابقت دارد. همچنین، این یافته با نتایج حاصل از تحقیقات بختیاری (۱۳۷۵) که بیان می‌دارد

بین نمرات دانشگاهی افراد و سن آنها رابطه‌ای وجود ندارد نیز مطابقت دارد. علاوه بر این، در پاسخ به سؤال اول تحقیق نتایج نشان می‌دهد که بین پیشرفت تحصیلی دانشجویان مجرد کارشناسی‌ارشد پذیرفته شده از طریق آزمون سراسری و دانشجویان مجرد کارشناسی‌ارشد پذیرفته شده از طریق دوره‌های فراگیر تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. همچنین، نتایج نشان می‌دهد که بین پیشرفت تحصیلی دانشجویان متأهل کارشناسی‌ارشد پذیرفته شده از طریق آزمون سراسری و دانشجویان متأهل کارشناسی‌ارشد پذیرفته شده از طریق دوره‌های فراگیر تفاوت معنی‌داری وجود دارد، به طوری که پیشرفت تحصیلی دانشجویان متأهل فراگیر از دانشجویان متأهل آزمون سراسری بیشتر است. این نتایج با یافته‌های حاصل از تحقیقات بختیاری (۱۳۷۵) که بیان می‌دارد بین وضعیت تأهل با موفقیت تحصیلی رابطه مثبتی وجود دارد، مطابقت دارد.

در پاسخ به سؤال دوم تحقیق نتایج نشان می‌دهد که بین پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی‌ارشد علوم انسانی پذیرفته شده از طریق آزمون سراسری و دانشجویان کارشناسی‌ارشد علوم انسانی پذیرفته شده از طریق دوره‌های فراگیر تفاوت معنی‌داری وجود دارد، به نحوی که پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی‌ارشد علوم انسانی پذیرفته شده از طریق دوره‌های فراگیر بیشتر از دانشجویان کارشناسی‌ارشد علوم انسانی پذیرفته شده از طریق آزمون سراسری است. همچنین، نتایج تحقیق حاکی از آن است که بین پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی‌ارشد علوم پایه پذیرفته شده از طریق آزمون سراسری و دانشجویان کارشناسی‌ارشد علوم پایه پذیرفته شده از طریق دوره‌های فراگیر تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. یافته‌های این تحقیق با نتایج حاصل از تحقیقات شریفیان (۱۳۸۰) که بیان می‌دارد پیشرفت تحصیلی با رشته تحصیلی رابطه دارد، مطابقت دارد. علاوه بر این، یافته‌های این پژوهش با نتایج حاصل از تحقیقات بطحائی (۷۶-۱۳۷۵) که بیان می‌دارد بین رشته تحصیلی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان رابطه معنی‌داری وجود دارد نیز مطابقت دارد.

در پاسخ به سؤال سوم تحقیق نتایج نشان می‌دهد که بین پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی‌ارشد غیرشاغل پذیرفته شده از طریق آزمون سراسری با دانشجویان کارشناسی‌ارشد غیرشاغل پذیرفته شده از طریق دوره‌های فراگیر تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. همچنین، نتایج نشان می‌دهد که بین پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی‌ارشد خانه‌دار پذیرفته شده

از طریق آزمون سراسری با دانشجویان کارشناسی‌ارشد خانه‌دار پذیرفته شده از طریق دوره‌های فراگیر نیز تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. علاوه بر این، نتایج تحقیق نشان می‌دهد که بین پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی‌ارشد شاغل پذیرفته شده از طریق آزمون سراسری با دانشجویان کارشناسی‌ارشد شاغل پذیرفته شده از طریق دوره‌های فراگیر تفاوت معنی‌داری وجود دارد، به نحوی که پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی‌ارشد شاغل پذیرفته شده از طریق دوره‌های فراگیر بیشتر از دانشجویان کارشناسی‌ارشد شاغل پذیرفته شده از طریق آزمون سراسری است. این یافته با نتایج حاصل از تحقیقات بختیاری (۱۳۷۵) که بیان می‌دارد اشتغال از عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی است و رابطه مستقیمی بین آن دو وجود دارد، مطابقت دارد. همچنین، این یافته با نتایج حاصل از پژوهش انجام شده توسط بختیاری (۱۳۷۵) که بیان می‌دارد وضعیت اشتغال از عوامل مؤثر بر موفقیت تحصیلی است و بین متغیرهای اشتغال و تأهل با موفقیت تحصیلی رابطه مثبتی وجود دارد، مطابقت دارد.

علاوه بر این، به عنوان یک یافته جانبی نتایج تحقیق نشان می‌دهد که بین معدل دوره کارشناسی دانشجویان کارشناسی‌ارشد پذیرفته شده از طریق آزمون سراسری با معدل دوره کارشناسی دانشجویان کارشناسی‌ارشد پذیرفته شده از طریق دوره‌های فراگیر تفاوت معنی‌داری وجود دارد، به نحوی که میانگین معدل دوره کارشناسی دانشجویان کارشناسی‌ارشد پذیرفته شده از طریق دوره‌های فراگیر بیشتر از میانگین معدل دوره کارشناسی دانشجویان کارشناسی‌ارشد پذیرفته شده از طریق آزمون سراسری است. این یافته با نتایج حاصل از تحقیقات کریمی (۱۳۷۵) که بیان می‌دارد بین معدل کارشناسی به عنوان متغیر مستقل و معدل کارشناسی‌ارشد به عنوان متغیر وابسته رابطه معنی‌داری وجود دارد، مطابقت دارد. این یافته می‌تواند نشان دهنده آن باشد که در نظام گزینش دانشجو، شیوه پذیرش دانشجویان کارشناسی‌ارشد از طریق دوره‌های فراگیر براساس داشتن معدل بالاتر در دوره کارشناسی، نسبت به شیوه پذیرش دانشجویان کارشناسی‌ارشد از طریق آزمون سراسری موفق‌تر بوده است. همچنین، به عنوان یک یافته جانبی دیگر نتایج تحقیق نشان می‌دهد که بین پیشرفت تحصیلی دانشجویان کارشناسی‌ارشد آزمون سراسری و فراگیر بر حسب معدل ترم اول آنها تفاوت معنی‌داری وجود دارد، به نحوی که پیشرفت تحصیلی دانشجویان ترم اول کارشناسی‌ارشد پذیرفته شده از طریق آزمون سراسری بیشتر از دانشجویان ترم اول کارشناسی‌ارشد

پذیرفته شده از طریق دوره‌های فراگیر است. این یافته می‌تواند مؤید این نکته باشد که در دو شیوه‌گزینش دانشجوی؛ یعنی آزمون سراسری و دوره‌های فراگیر، امتحانات نیمسال دلبپذیری دوره‌های فراگیر کارشناسی‌ارشد نسبت به امتحانات نیمسال اول دانشجویان پذیرفته شده از طریق آزمون سراسری درجه سختی بیشتری دارد و مشکل‌تر است. شاید یکی از دلایل مشکل‌تر بودن امتحانات نیمسال دانش‌پذیری داوطلبان دوره‌های فراگیر کارشناسی‌ارشد نسبت به امتحانات نیمسال اول پذیرفته‌شدگان آزمون سراسری کارشناسی‌ارشد این باشد که امتحانات نیمسال دانش‌پذیری نوعی آزمون ورودی نیز محسوب می‌شود.

شایان ذکر است که نبودن دانشجوی کارشناسی‌ارشد فراگیر مشغول به تحصیل در بیشتر مراکز مجری کارشناسی‌ارشد را می‌توان به عنوان مهم‌ترین محدودیت موجود در این پژوهش عنوان کرد.

پیشنهادها

بر اساس نتایج حاصل از یافته‌های این پژوهش پیشنهاد می‌شود:

۱. دانشگاه پیام نور در کلیه رشته‌های کارشناسی‌ارشد که برای آن رشته‌ها از طریق آزمون سراسری دانشجو می‌پذیرد، از طریق دوره‌های فراگیر نیز پذیرش دانشجو داشته باشد.
۲. در خصوص توسعه رشته‌های علوم انسانی در دانشگاه پیام‌نور سرمایه‌گذاری بیشتری به عمل آید و گام‌های بلندتری برداشته شود.
۳. با توجه به اینکه امتحانات نیمسال دانش‌پذیری داوطلبان دوره‌های فراگیر کارشناسی‌ارشد بسیار مشکل است، به منظور جبران پایین بودن معدل اولین نیمسال تحصیلی دانشجویان کارشناسی‌ارشد پذیرفته شده از طریق دوره‌های فراگیر نسبت به معدل اولین نیمسال تحصیلی دانشجویان کارشناسی‌ارشد پذیرفته شده از طریق آزمون سراسری، برای دانش‌آموختگان دوره‌های کارشناسی‌ارشد فراگیر متقاضی شرکت در دوره دکتری دانشگاه پیام نور ضریبی برای معدل دوره کارشناسی‌ارشد در نظر گرفته شود.
۴. شیوه‌گزینش دانشجوی کارشناسی‌ارشد از طریق دوره‌های فراگیر در سایر دانشگاه‌های مجری دوره‌های کارشناسی‌ارشد نیز اجرا شود.

۵. از آنجا که پذیرش دانشجوی به شیوه فراگیر حرکتی نوباست، پیشنهاد می‌شود که پس از گذشت چند سال این پژوهش مجدداً انجام شود و آن گاه نتیجه‌گیری قطعی در خصوص موضوع پژوهش به عمل آید.

منابع

- . بختیاری، حسن (۱۳۷۵)؛ بررسی نظرات دانشجویان اینارگر کارشناسی ارشد دانشگاههای تهران و علوم پزشکی تهران درباره چگونگی بهبود پیشرفت تحصیلی آنان؛ پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.
- . بطحائی، طیبه السادات (۷۶-۱۳۷۵)؛ بررسی و مقایسه پیشرفت تحصیلی دانشجویان فارغ‌التحصیل از مدارس استعدادهای درخشان و سایر دانشجویان دانشگاه‌های شهر تهران؛ پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
- . حج فروش، احمد (۱۳۸۱)؛ آسیب‌های کنکور بر هدفهای دوره متوسطه و ارائه پیشنهاد برای رفع آسیب‌ها؛ مجموعه مقالات سمینار بررسی روشها و مسائل آزمون‌های ورودی دانشگاه‌ها، آذر ماه، اصفهان.
- . خدادادکاشی و فراهانی (۱۳۸۰)؛ بررسی نحوه توزیع مراکز، دانشجویان و رشته‌های تحصیلی دانشگاه پیام‌نور در سطح کشور؛ مجموعه مقالات دومین کنفرانس آموزش باز و از راه دور، اردیبهشت ماه، تهران: دانشگاه پیام‌نور.
- . سرمدی، محمد رضا (۱۳۸۰)؛ دورنمای آموزش از راه دور در قرن بیست و یکم؛ مجموعه مقالات دومین کنفرانس آموزش باز و از راه دور، اردیبهشت ماه، تهران: دانشگاه پیام‌نور.
- . سمنانیان، سعید (۱۳۸۱)؛ نگرشی بر تاریخچه آموزش عالی در ایران؛ مجموعه مقالات چهل و هفتمین نشست رؤسای دانشگاهها، بهمن ماه، دانشگاه صنعتی اصفهان.
- . شریفیان، اکبر (۱۳۸۰)؛ «عوامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه شاهد»؛ فصلنامه علوم اجتماعی، شماره ۱۵ و ۱۶.
- . صدیقی، حسین و کمال همت (۱۳۷۱)؛ نقش آموزش از راه دور در اوضاع سیاسی، اقتصادی و اجتماعی کشور؛ مجموعه مقالات اولین سمینار تخصصی آموزش از راه دور، اردیبهشت ماه، تهران: دانشگاه پیام‌نور.
- . ظهور، حسن (۱۳۷۱)؛ دانشگاه پیام‌نور، نظام نوینی در آموزش عالی کشور؛ مجموعه مقالات اولین سمینار تخصصی آموزش از راه دور، اردیبهشت ماه، تهران: دانشگاه پیام‌نور.

- ظهور، حسن (۱۳۸۰)؛ **دیباچه**؛ مجموعه مقالات دومین کنفرانس آموزش باز و از راه دور، اردیبهشت ماه، تهران: دانشگاه پیام نور.
- ظهور، حسن (۱۳۸۱)؛ **دوره‌های فراگیر دانشگاه پیام‌نور**؛ مجموعه مقالات چهل و هفتمین نشست رؤسای دانشگاهها، بهمن ماه، دانشگاه صنعتی اصفهان.
- غروی، بهیه (۱۳۷۲)؛ **بررسی رابطه برخی از خصوصیات فردی، سوابق تحصیلی و اشتغال با پیشرفت تحصیلی دانشجویان ترم آخر و فارغ التحصیلان سال ۱۳۶۸ به بعد مقطع کارشناسی ارشد رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی**؛ پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم پزشکی ایران.
- کاردان، علی محمد (۱۳۸۱)؛ **مبانی گزینش دانشجویان**؛ مجموعه مقالات سمینار بررسی روشها و مسائل آزمونهای ورودی دانشگاهها، آذر ماه، اصفهان.
- کریمی، محمد حسن (۱۳۷۵)؛ **پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانشجویان با توجه به متغیرهای تحصیلی، ویژگیهای شخصی و زمینه‌های خانوادگی**؛ پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس.
- گزارش ملی آموزش عالی ایران (۱۳۸۱)**؛ انتشارات مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی.
- میرزائی، اردوان (۱۳۷۸)؛ **«مقایسه پیشرفت تحصیلی دانشجویان دوره‌های فراگیر با دانشجویان رسمی (آزمون سراسری) و معادل دانشگاه پیام نور»**؛ طرح پژوهشی، تهران: دانشگاه پیام نور.
- نعمتی خجسته، بهناز و لیلا یارمطافلو (۱۳۸۳)؛ **«بررسی و مقایسه پیشرفت تحصیلی دانشجویان رسمی (آزمون سراسری) و فراگیر دانشگاه پیام‌نور مرکز همدان درسال تحصیلی ۸۳-۱۳۸۲»**؛ پروژه تحقیقاتی، دانشگاه پیام نور مرکز همدان.